

FENTANIL: LEGÁLIS GYÓGYSZERBŐL PUSZTÍTÓ DROG

TÓTH ENIKŐ

„Fentanil a legrosszabb dolog, amit valaha láttam, az elmúlt két évben több halálesetnek voltam tanúja, mint eddig egész életemben. Mindenhol élőhalottak, ez egy olyan háború, amiben az ellenség láthatatlan” – mutatja be az opioid válságot a sok éves segítő múlttal rendelkező Robert Reif, a philadelphiai Last Stop segélyhely vezetője ebben a videóban:

<https://www.youtube.com/watch?v=tC4LJ5YilwE&t=39s>.

A fentanil-túladagolás miatti halálozások száma 2021-ben rekordmagasságot ért el, több mint 100 000 ember vesztette életét az erős szintetikus opioid, a fentanil miatt. Hiába sokkoló a statisztika, az érdeklődés a fentanil iránt idén sem csökkent, továbbra is több ezer ember életét követeli. Mindez annak ellenére történik, hogy akár, ha a legnagyobb videómegosztó portálon rákeresünk a fentanil szóra a találatokat átpörgetve lényegében emberi méltóságukat elvesztett, teljes mértékben zombiként funkcionáló személyekkel szembesülhetünk, mint ahogyan ebben a híradásban is, San Francisco utcáiról:

<https://www.youtube.com/watch?v=GWBzxr3c29s>.

Mi is az a fentanil?

A fentanil szintetikus opioid, ami kezdetben kizárólag csak szigorúan szabályozott legális gyógyszerként volt elérhető, és amit általában rákos betegek fájdalomcsillapítására írnak fel, de szintén kaphatják a betegek műtét után, valamint olyan krónikus fájdalomban szenvedők, akiknél más opioidokkal szemben már tolerancia alakult ki. Orvosi rendelvényre beszerezhető injekcióként, tapaszként, vagy pasztilla formájában, de létezik az orrba vagy a nyelv alá is permetezhető kiszerelésben is.

A fentanil tiltott formája, a gyakran más kábítószerekkel kevert por, melyet könnyen beszerezhető vegyi anyagokból állítanak elő titkos mexikói laborokban (URL1), melyet aztán az Egyesült Államokba csempésznek. A mexikói drokartellek az illegális fentanil előállításához szükséges prekursor anyagokat Kínából szerzik be, majd jellemzően összekeverik más anyagokkal, például szódabikarbónával, keményítővel, vagy éppen cukorral, hogy olyan port hozzanak létre, amelyet el lehet füstölni, vagy folyadékban fel lehet oldani, majd befecskendezni.

Az egyesült államokbeli Centers for Disease Control and Prevention (<https://www.cdc.gov/>) szerint a szer akár 50-szer erősebb, mint a heroin és 100-szor erősebb, mint a morfium. Az anyag különösen veszélyes, mivel a fogyasztói és a halálos dózis között elenyésző a különbség. Ebből adódik, hogy tiszta formában nagyjából két cukorcsomagban lévő mennyiség egy évre elegendő a felhasználó számára. Az - akár egyéb kábítószerrel is kevert - fentanilos tablettából néhány szem is elegendő a végzetes túladagolás kiváltásához. Ezeket a pirulákat gyakran nem lehet megkülönböztetni olyan általánosan felírt gyógyszerektől, mint a Percocet (oxikodon), a Xanax (alprazolam) vagy akár az Adderall (amfetamin).

A szervezetre gyakorolt hatása

A fentanil a szervezet opioid receptoraihoz kötődve fejti ki hatását – ezek az agy azon területein találhatóak, amelyek szabályozzák a fájdalmat és az érzelmeket. A fentanil hatásai közé tartozik többek között az eufória, az ellazulás, a fájdalomcsillapítás, az álmoság és a szedáció. Ismételt használat esetén az agy alkalmazkodik a kábítószerhez, gátolva a szer nélküli örömeztet kialakulását.

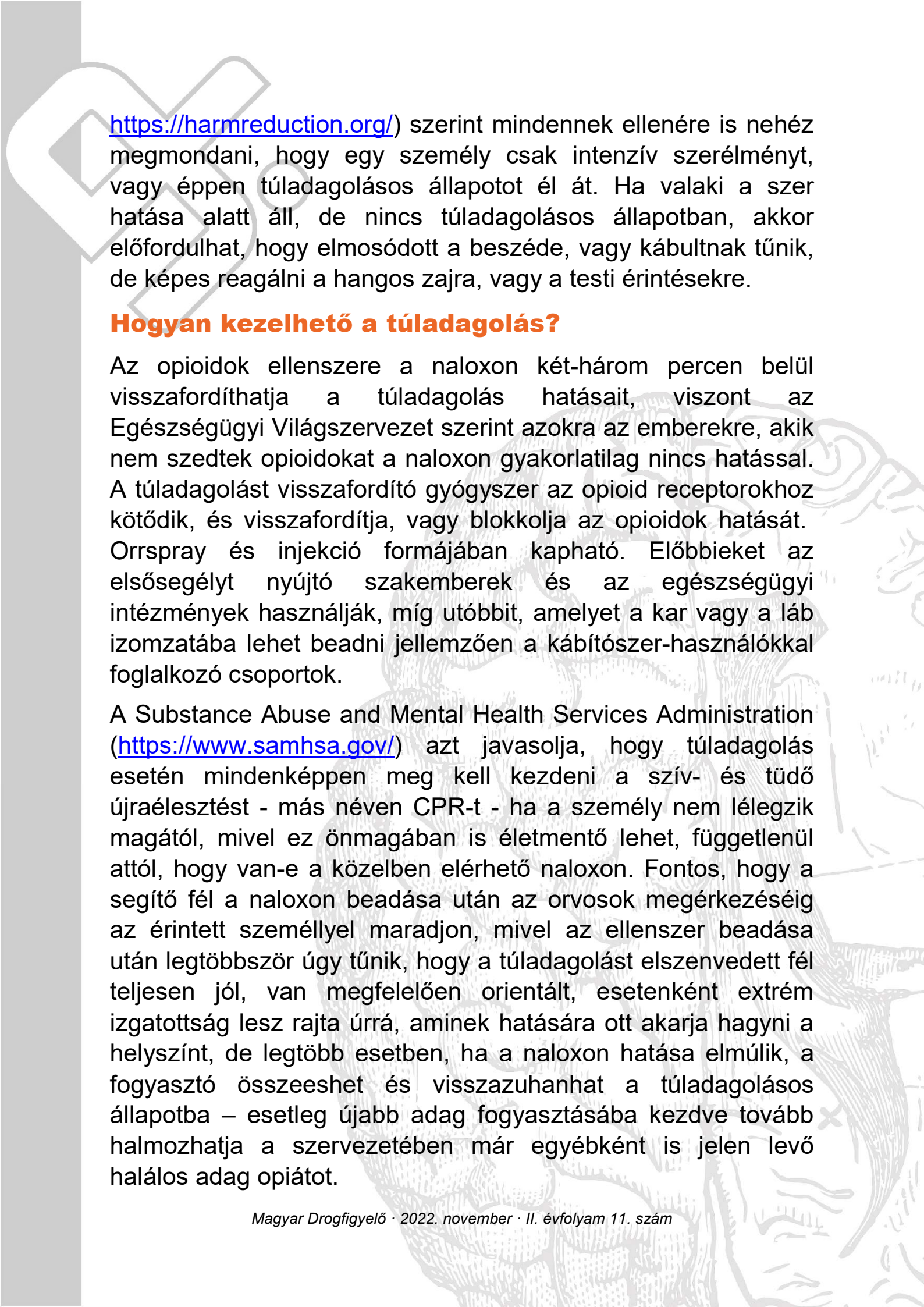
A fentanil használatának abbahagyása elvonáshoz vezet, mely extrém szorongást, hányást, izomfájdalmat, hidegrázást, szapora szívverést és erős izzadást okozhat. A krónikus fogyasztók egy idő után már nem érzik a fentanil eufórikus hatását, így csak a rosszullét elkerülésére miatt használják. Azok a fogyasztók, akik hozzászoktak a heroin vagy a vényköteles fájdalomcsillapító tabletták használatához, azt állítják, hogy az illegális fentanil hatása erőteljesebb és rövidebb ideig tart, mint más opioidoké. Ez a jelenség az oka annak, hogy a kívánt állapot elérése után néhány órával már újra használniuk szükséges. (URL1)

A fentanil túladagolás jelei

A „nagy” dózisú fentanil lelassítja a szervezet működését és légzésdepressziót okoz, ami halálhoz vezet. A légzés lassúvá és felületessé válik, így a szervezet nem tudja ellátni a megfelelő életfunkcióit, ami szíveálláshoz vezet.

Ha valaki eszméletlen, ébren van, de nem tud beszélni, vagy a légzése drámaian lelassul, az a túladagolás korai jele lehet. A New York-i Állami Egészségügyi Minisztérium szerint ezt követően az illető bőre kékeslilára vagy hamuszürke színűvé válik, majd lassul a szívverése. A neuro-pszichofarmakológusok szerint a túladagolás hipoxiához, az agy oxigénellátásának csökkenéséhez is vezethet.

Az egyesült államokbeli National Harm Reduction Coalition
(Nemzeti Ártalomcsökkentő Koalíció)

<https://harmreduction.org/>) szerint mindennek ellenére is nehéz megmondani, hogy egy személy csak intenzív szerélményt, vagy éppen túladagolós állapotot él át. Ha valaki a szer hatása alatt áll, de nincs túladagolós állapotban, akkor előfordulhat, hogy elmosódott a beszéde, vagy kábultnak tűnik, de képes reagálni a hangos zajra, vagy a testi érintésekre.

Hogyan kezelhető a túladagolás?

Az opioidok ellenszere a naloxon két-három percen belül visszafordíthatja a túladagolás hatásait, viszont az Egészségügyi Világszervezet szerint azokra az emberekre, akik nem szedtek opioidokat a naloxon gyakorlatilag nincs hatással. A túladagolást visszafordító gyógyszer az opioid receptorokhoz kötődik, és visszafordítja, vagy blokkolja az opioidok hatását. Orrspray és injekció formájában kapható. Előbbieket az elsősegélyt nyújtó szakemberek és az egészségügyi intézmények használják, míg utóbbit, amelyet a kar vagy a láb izomzatába lehet beadni jellemzően a kábítószer-használókkal foglalkozó csoportok.

A Substance Abuse and Mental Health Services Administration (<https://www.samhsa.gov/>) azt javasolja, hogy túladagolás esetén mindenképpen meg kell kezdeni a szív- és tüdő újraélesztést - más néven CPR-t - ha a személy nem lélegzik magától, mivel ez önmagában is életmentő lehet, függetlenül attól, hogy van-e a közelben elérhető naloxon. Fontos, hogy a segítő fél a naloxon beadása után az orvosok megérkezéséig az érintett személlyel maradjon, mivel az ellenszer beadása után legtöbbször úgy tűnik, hogy a túladagolást elszenvedett fél teljesen jól, van megfelelően orientált, esetenként extrém izgatottság lesz rajta úrrá, aminek hatására ott akarja hagyni a helyszínt, de legtöbb esetben, ha a naloxon hatása elmúlik, a fogyasztó összeeshet és visszazuhanhat a túladagolós állapotba – esetleg újabb adag fogyasztásába kezdve tovább halmozhatja a szervezetében már egyébként is jelen levő halálos adag opiátot.

A „fentanil napja”

Az Amerikai Kábítószer-ellenes Hatóság augusztus 21-ét fogadta el a fentanil prevenció és tudatosság napjának, melynek célja a fentanil-túladagolásban elhunytakra való megemlékezés és a prevenció. A hatóság emellett különösen felhívja a figyelmet a szer pusztító erejére.

Az idei év hírei a fentanil-járvány komolyságáról és veszélyeiről

A fentanillal kapcsolatos túladagolások halálesetek száma Minnesotában az elmúlt 15 évben az egekbe szökött, jelentősen magasabb, mint a heroinhasználathoz köthető halálozásoké. Az államok törvénymódosítási javaslatai magukban foglalják, hogy a heroin értékesítésével és birtoklásával azonos fajsúlyú büntetéseket szabjanak ki a hatóságok a fentanillal kapcsolatban. (URL2)

San Diegoban ingyenes előadást szerveznek a fentanil veszélyeiről a spanyol nyelven beszélő közösségek számára. Mivel sokuknak korlátozott az információkhoz való hozzáférése, így különösen veszélyeztetetté válnak ezen területen zajló kábítószer-kereskedelemmel szemben. Az Egyesült Államok Vám- és Határvédelmi Hivatala szerint az országos fentanil lefoglalások számának 60 százaléka ebben a körzetben történik, így San Diego fokozatosan a fentanil-kereskedelem epicentrumává válik. 2021-ben a megyében több, mint 800 halálesetet jelentettek a fentanil-túladagolás miatt. (URL3)

A bírósági feljegyzések és bizonyítékok alapján életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélték egy Newport news-i férfit, heroin és fentanil birtoklása és terjesztése, súlyos testi sérülést, illetve halált okozó a fentanil és az acetil-fentanil terjesztése és lőfegyvertartás miatt. Mivel az Egyesült Államokban a fentanil túladagolás rendkívüli veszélyt jelent az esküdtek egyre határozottabban képviselik a haláleseteket okozó fentanil

terjesztésében résztvevő személyek felelősségrevonását. (URL4)

Az amerikai-mexikói határvédelem közel három millió dollár (1,3 milliárd forint) értékű kábítószer foglalt le több rendőri intézkedés során. Texasban Pharr város határátkelőjénél egy kamion utánfutójában több, mint 1 millió dollár értékű fentanilt találtak a rendőrök. Arizona államban a hatóságok egy autó ellenőrzésekor mintegy 1,4 millió dollár értékű fentanil-tablettát foglaltak le. Eagle Pass határállomáson óvszerbe töltött folyékony metamfetamint foglaltak le több mint 400 ezer dollár értékben, melyet több halloweeni tök belsejébe rejtettek. Mindemellett New York város rendőrsége nemrég közölte, hogy 9 millió dollár értékben találtak egy lakásban színes cukorkának álcázott fentanil tablettát, és por formájú kábítószer. Az elmúlt három hónapban – júliusban, augusztusban, szeptemberben – több fentanilt foglaltak le, mint a 2020-as év egészében. (URL5)

Idén már 98 kábítószer-túladagolás okozta halálesetet erősítettek meg San Franciscóban – ezek legalább 40 százaléka fentanilfogyasztáshoz köthető. A kábítószer-túladagolásban elhunyt, vagy a függőségben szenvedő gyermekek családjai indítottak mozgalmat annak érdekében, hogy San Francisco élhetőbb város legyen, megszűnjön az utcai drogárúsítás és a városvezetés kitüntetett figyelmet fordítson a gyermek szerhasználatának visszaszorítására. Hétfőtől a belvárosban elhelyezik a Mothers Against Drug Deaths (Anyák a kábítószer okozta halálesetek ellen) óriásplakátját, ami felhívja a figyelmet a San Francisco túladagolással kapcsolatos kábítószer- válságára. A plakát háttere egy fotó a Golden Gate hídról, előtérben pedig a “Famous the world over for our brains, beauty and, now, our dirt-cheap fentanyl! It’s time to close open-air drug markets” – Világhírű az eszünk és szépségünk, de most már az olcsó, mocskos fentanilunk is. Ideje bezárni a szabadtéri drogüzleteket – felirat olvasható. (URL6)

Források

URL1:

<https://www.wsj.com/articles/what-is-fentanyl-why-so-dangerous-opioid-drug-11653677587>

URL2: <https://www.startribune.com/reforms-needed-to-battle-fentanyl-scourge/600157033/?refresh=true>

URL3: <https://www.kpbs.org/news/2022/08/12/san-diego-nonprofit-educates-spanish-speaking-families-about-dangers-of-fentanyl>

URL4: <https://www.justice.gov/usao-edva/pr/heroin-and-fentanyl-dealer-held-responsible-overdose-death>

URL5: <https://telex.hu/kulfold/2022/10/17/halloweeni-tokbe-rejtett-ovszerbe-toltott-folyekony-metamfetamin-kozel-masfel-milliard-forint-erteku-drogot-fogtak-a-hetvegen-az-amerikai-mexikoi-hataron>

URL6: <https://sfist.com/2022/04/02/mothers-against-drug-deaths-to-install-billboard-in-union-square-monday-calling-out-sfs-fentanyl-crisis/>